

Lisää Tylypahkan teologiaa

Kirjoitin *Teologisessa Aikakauskirjassa* 3/2014 muun muassa fantasiakirjallisuuteen liittyvästä jaosta primaariin ja sekundaariin maailmaan. Ennustin myös, että fantasiakirjallisuus tulee tuomaan varhaisbarthilaisen asenteen ja transsendenssin osaksi Pottereita lukeneiden maailmankuvaa. Kari Syreeni arvosteli väitteitäni *Teologisen Aikakauskirjan* numerossa 5–6/2015.

Primaarimaailma tarkoittaa kaikille yhteistä konsensustodellisuutta. Sekundaarimaailma on se mielikuvitusmaailma, johon fantasiakirjallisuuden lukija kirjoittajan johdattamana menee ja jonka hän lukiessaan ottaa vastaan totena. Syreenin mielestä fantasiakirjallisuus ei muuta lukijan maailmankuvaa: kun sekundaarimaailma kerran pysyy erossa primaarimaailmasta, se ei myöskään vaikuta siihen. ”Potter-fanit osannevat erottaa faktan ja fiktion siinä missä muutkin lukijat”, kirjoittaa Syreeni aivan oikein. Aatehistoriakin hänen mielestään osoittaa, ettei fantasiakirjallisuuden ja maailmankuvan välillä ole yhteyttä. Eihän jo 1960-luvulla ilmiöksi kehittynyt *Taru Sormusten herrasta* ole muuttanut todellisuuskäsitystämme.

Mielestäni Syreeni erottaa primaarin ja sekundaarin maailman toisistaan liian yksioikoisesti. Vaikka sekundaarimaailma pysyy mielikuvituksen

tuotteena, se kuitenkin vaikuttaa ihmisen tapaan hahmottaa todellisuutta. Se nostaa esille mahdollisuuden, että voi olla muitakin maailmoja kuin konsensustodellisuus. Se jättää jälkiä kokijan tajuntaan. Jos on fantasioinut tuonpuoleisen, löytää sen helpommin myös muualta kuin mielikuvituksestaan. Tajunta laajenee.

Tätä väitettä voi tukea juuri sillä, millä Syreeni sitä vastustaa, aatehistorialla. Aatehistoria osoittaa, miten ”mielikuvituksen vallankumous” toimii. Joinain aikoina taiteilijat ovat rakentaneet rohkeasti konsensustodellisuudesta irtoavia sekundaarimaailmoja: näin esimerkiksi 1800-luvun alun romantiikassa ja 1800-luvun lopun symbolismissa. Noina aikakausina myös filosofiassa on esiintynyt metafysikkoja, joille tuonpuoleinen on vakavasti otettava kysymys. Romantiikan ajalta voi mainita Fichten, Schellingin ja Hegelin, symbolismin aikakaudelta Bergsonin ja Schelerin. Ei-realistinen kirjallisuus ja metafyyinen filosofia näyttävät olevan sukulaisilmiöitä. Sekundaarimaailmaa korostava taide muistuttaa filosofiaa transsendenssista. Ja kun ei-realistinen kirjallisuus näin pääsee hedelmöittämään filosofiaa, se ei enää pysykään vain sekundaarimaailmassa, vaan vaikuttaa filosofian kautta maailmankuvaan.